

VALERIU MOISESCU

Personaj și mască

Interpretind un personaj, actorul nu ar trebui poate să uite că efortul lui de a înfățișa o serie de trăsături și particularități umane trebuie să tindă, în același timp, spre esențializare, amintindu-și permanent, în procesul creației, că personaj vine de la latinescu PERSONA — care înseamnă și persoană, dar și mască de teatru.

24 martie 1984

Mihai Popescu

Astăzi, în cadrul emisiunii TV „Brunuri europene”, emisiune ce investighează în timp și spațiu destine românești ieșite din comun, ne-au fost prezentate o serie de documente și mărturii privind cariera vieneză a doi inegalabili actori născuți pe meleagurile noastre Agatha Bărsescu și Mihai Popescu.

Pe Mihai Popescu, ce intruchipa și continuă să intruchipeze în mintea mea tipul ideal al actorului, am avut privilegiul de a-l cunoaște în lungi repetiții, și în special în serile cînd el îl interpreta pe Fucik, iar eu, student la institut și proaspăt figurant la Teatrul Giulești, înbrăcat într-o uniformă de ofițer S.S., eram pus — conform indicațiilor regiei — să-l urmăresc în scenă pas cu pas.

Urmărit și urmăritor, așteptam în culise intrarea. El, unul dintre cei mai străluciți actori ai scenei românești, eu, un puști oarecare, dornic să pătrundă cît mai adînc tainele teatrului.

...Și totuși, căldura, eleganta ne-sofisticată, inteligența, modestia acestui om, care mi se înfățișa ca un zeu, izbuteau să șteargă distanțele. Așteptam cu nerăbdare serile de spectacol, pentru bucuria acestor scurte întâlniri, în care, pîndind în culise intrarea în scenă, îi sorbeam fiecare cuvînt, învățînd de fiecare dată cite ceva.

Tot de la el, de data aceasta nu din culise ci de pe scenă, am primit (intr-o perioadă în care nu prea se discuta despre asta) cea mai strălucită lecție practică de ceea ce înseamnă interpretarea contemporană a unui rol clasic.

Îl intruchipa pe Iago, din capodopera shakespeariană Othello.

Am mai văzut de atunci această piesă jucată de colective și actori prestigioși, printre care celebrul spectacol al lui Zavadski realizat pe scena Mossoviet. Nici un actor dintre cei văzuți de mine pînă atunci, ca și pînă acum, nu au putut egala în acest rol înțelegerea, profunzimea și forța de expresie ale lui Mihai Popescu. Deși artist de structură romantică, el izbutea în mod paradoxal să se rupă de tradiția interpretării romantice a rolului (tradiție care mai dăinuie încă pînă astăzi), „cîstitul” Iago, în magistrala interpretare a lui Mihai Popescu, nemişcînd prototipul intrigantului, ci acela al militarului trufas, trivial, cuceritor, ambiționat de carieră, de putere.

Acțiunile lui aveau o perfectă acoperire logică și psihologică. El devenea, ca și Macbeth, victima propriilor sale ambiții.

Prin interpretarea, greu de imaginat și imposibil de descris, a acestui mare actor drama nu se mai năștea dintr-o veșnică dar naivă înfruntare dintre bine și rău, ci dintr-o cumplită și absurdă irosire a trei personalități* care cad, vrînd să se ridice.

El a înțeles înaintea lui Jan Kott că Shakespeare este și va fi în totdeauna „contemporanul nostru”.

25 martie 1979

*) Desdemona nu este numai o femeie care iubește, ci și o puternică personalitate în stare să înfrunte, în epoca ei, prejudecățile greu de înfruntat, uneori, chiar și în zilele noastre.